

Fra den lokalhistoriske arbejdsmark i Sønderjylland 2013

Historisk Samfund for Sønderjylland

Historisk Samfund for Sønderjylland afholdt lørdag den 26. april 2014 årsmøde på Borgerforeningen i Flensborg. Ca. 45 medlemmer deltog i årsmødet, der fandt sted i Kongesalen. På generalforsamlingen valgtes formanden for Sydslesvig kreds, Kirsten la Cour, til dirigent. Hun konstaterede, at årsmødet var indvarslet i henhold til foreningens vedtægter og gav ordet til formanden, Hans Schultz Hansen, der aflagde følgende beretning:

Det sønderjyske landbrugs historie afsluttet

Den største begivenhed i vor forening i 2013 var afslutningen af firebindsværket *Det sønderjyske landbrugs historie*. Det er et værk med en lang tilblivelsestid. Beslutningen om udgivelsen blev truffet allerede i 1988, hvor Bjørn Poulsen, Carsten Porskrog Rasmussen og Hans Schultz Hansen fandt, at de sønderjyske forhold var for ringe repræsenteret i firebindsværket *Det danske landbrugs historie*. Det måtte vi gøre noget ved. I 1994 udkom Hans Schultz Hansens bind IV om tiden 1830-1993, der snart blev udsolgt, hvorfor et nyt oplag tryktes i 2003. I 2000 udsendtes bind I om sten- og bronzealder forfattet af Per Ethelberg, Erik Jørgensen, Dirk Meier og David Robinson. I 2003 fulgte så bind II om jernalder, vikingetid og middelalder skrevet af Per Ethelberg, Nis Hardt, Bjørn Poulsen og Anne Birgitte Sørensen. Også dette bind blev med tiden udsolgt, og en ny udgave sat i værk med forskningsmæssige opdateringer i et tillæg. Den 20. juni 2013 kunne vi på Landsarkivet præsentere det afsluttende bind III om tiden 1544-1830, skrevet af Carsten Porskrog Rasmussen. Dette bind rummer store forsknings- og formidlingsmæssige landvindinger. Til grund for det ligger talrige og omfattende studier i arkiver og trykte kildeudgivelser, hvis resultater her fremlægges for første gang i samlet form. Forfatteren har derudover kombineret egne studier med den allerede foreliggende forskning og på dette grundlag udarbejdet en sammenfatning af det sønderjyske landbrugs udvikling igennem tre hundrede år, som adskillige årtier frem vil være standardværket om sønderjydernes arbejde med jord og husdyr i tidlig nyere tid. Det var også meningen, at den nye udgave af bind II skulle have foreligget på dagen, men på grund af lukningen af det bogtryk-

keri, vi havde entreret med, trak færdiggørelsen ud til sidst i september måned. Herefter har det igen været muligt at erhverve det samlede værk.

Vi har lov til at være stolte af værket. Det er vor forenings største grundforskningsprojekt nogensinde. Stoltheden er blandet med taknemmelighed over for vore mange samarbejdspartnere undervejs. Fælleslandboforeningen for Nordslesvig var medudgiver af bindet om tiden 1830-1993 og støttede på anden vis dettes tilblivelse. Ikke mindst blev samarbejdet med Museum Sønderjylland særdeles frugtbar. Dels bevirkede det en udvidelse af værket til også at omfatte oldtiden, dels har museets bistand med fremskaffelse af illustrationer og opsætning i et moderne layout givet bøgerne et mærkbart løft. En stor tak fortjener også de fonde, som har ydet tilskud til værkets udgivelse. De er nævnt i de respektive bind; men her skal fremhæves P.J. Schmidts Fond, der har finansieret det frikøb af Carsten Porskrog Rasmussen, som gav et afgørende skub til færdiggørelsen, og Gunder og Mattes Mathiesen Nissens Fond, der var med til at finansiere trykningen af bind III.

Færdiggørelsen af landbrugshistorien blev markeret med en foredragsrække om det sønderjyske landbrug gennem tiderne. Det skete i frugtbar samarbejde med LandboSyd i Aabenraa og Sønderjysk Landboforening i Vojens. Per Ethelberg fra Museum Sønderjylland – Arkæologi fortalte om gårde og landsbyer fra stenalder til jernalder, mens Lennart S. Madsen sammestedsfra havde valgt temaet vækst, stagnation og genopbygning i middelalderens landbrug. Disse to første foredrag fandt sted på Landbogården i Aabenraa, mens de tre følgende blev holdt i Vojens. Her fortalte Carsten Porskrog Rasmussen fra Museum Sønderjylland – Sønderborg slot om godser, bondegårde og marsklandbrug, med andre ord om det mangfoldige sønderjyske landbosamfund i 1600- og 1700-tallet, mens Hans Schultz Hansen berettede om sønderjysk landbrugs intensivering fra 1860'erne til 1914. Til at behandle de seneste tre årtier valgte vi fhv. direktør for LandboSyd, Gunnar Fink. Han måtte holde sit foredrag i to omgange, da tilslutningen var meget reduceret på grund af den voldsomme efterårsstorm den 28. oktober. Foredraget blev derfor gentaget den 3. marts i år. Tager vi Gunnar Finks to foredrag under ét, varierede tilhørerantallet mellem 55 og 100, hvilket er absolut tilfredsstillende med et emne, der i så høj grad berører fredens syssel.

Det samme må siges om den udflugtsrække, der også markerede landbrugshistoriens færdiggørelse og som førte deltagerne til Ballum, Skovbølgaard og Ballegård samt de store gårde omkring Hejls. Der var fortællinger ude på stederne ved Elsemarie Dam-Jensen, Carsten Porskrog Rasmussen, Hans Schultz Hansen og Gunnar Krag. Mens de to første udflugter samlede 60 deltagere, betød et stærkt regnvejr, at der kun kom 35 til den sidste. Med regn og storm til at influere på vore arrangementer kan vi sige, at vi har delt vilkår med det erhverv, hvis historie vi har behandlet.

Egnsudvikling og tyske flygtninge

Vort udgivelsesprogram var ikke udtømt med de to tykke bind af landbrugshistorien. Kort før sommerferien forelå Morten Andersens bog *De mange muligheders land. Sønderjyllands Erhvervsråd og egnsudviklingens historie 1945-1975*. Kort efter Anden Verdenskrigs afslutning indså forsøgsstationsleder Frederik

Historisk Samfund for Sønderjylland har siden 1988 arbejdet på at realisere udgivelsen af Det sønderjyske landbrugs historie. I 1994 udkom Hans Schultz Hansens bind IV om tiden 1830-1993. I 2000 udsendtes bind I om sten- og bronzealder og i 2003 bind II om jernalder, vikingetid og middelalder. Og så endelig i 2013 – 25 år efter starten – kom det afsluttende bind III om perioden 1544-1830. I mellemtiden blev først bind IV og så bind II udsolgt og måtte genoptrykkes i hhv. 2003 og 2013. Færdiggørelsen af landbrugshistorien betød en øget efterspørgsel efter det samlede sæt, hvilket medførte, at bind I nu er udsolgt. Foto: Historisk Samfund for Sønderjylland.

Heick, Store Jyndevad, og direktør Jes Christiansen, Sønderjyllands Højspændingsværk, og andre fremtrædende erhvervsfolk, at der måtte gøres en ekstra indsats for at fremme væksten i den sønderjyske landsdel. Hvor fokus i mellemkrigstiden havde ligget på at forbedre landbrugets produktionsvilkår, lå det nu på industrien. I 1947 blev Udvalget til Fremme af Erhvervsmulighederne i Sønderjylland nedsat. Det blev i 1950 omdannet til Sønderjyllands Erhvervsråd, som snart blev et kraftcenter for egnsudviklingen i grænselandet. Bogen fortæller om arbejdet med at få lokaliseret virksomheder i Sønderjylland og med at udnytte mulighederne i den danske egnsudviklingslovgivning. Bogen blev udgivet med tilskud fra Dansk Kultursamfund af 1910, Syd-bank Sønderjyllands Fond og Alving-Fonden. Vi har haft den glæde, at efterfølgeren for Erhvervsrådet, Udviklingsråd Sønderjylland, har købt en stor del af oplaget med henblik på uddeling til sine medlemmer og kontakter.

I november måned udkom den fjerde bog i 2013. Det var Leif Hansen Nielsens værk om *Tyske flygtninge i Nordslesvig 1945-1948*. Februar-maj 1945 ankom et stort antal tyske flygtninge til Nordslesvig. Ved befrielsen befandt der sig 23.000 flygtninge her. I første omgang sørgede det tyske mindretals organisation Flüchtlings-Hilfswerk for forplejningen og indkvarteringen af flygtninge, i begyndelsen hos hjemmetyske familier, men snart også i lejre i skoler, for-

I 2013 udgav Historisk Samfund for Sønderjylland også Morten Andersens bog *De mange muligheds land*. Det er beretningen om Sønderjyllands Erhvervsråd og egnsudviklingens historie 1945-1975. Der havde i Sønderjylland allerede siden Genforeningen i 1920 været tale om en statsligt støttet egnsudvikling, hvilket er nærmere beskrevet i Morten Andersens bog *Den følte grænse, Slesvigs deling og genopbygning 1920-1933*, som Historisk Samfund udgav i 2008, og det var under arbejdet med den bog, at tanken om at undersøge og beskrive Erhvervsrådets og egnsudviklingens historie opstod. Foto: Historisk Samfund for Sønderjylland.

samlingshuse, kroer m.m. Ved befrielsen overtog modstandsbevægelsen opgaven, men hurtigt derefter overgik den til de lokale afdelinger af Statens civile Luftværn. Leif Hansen Nielsen skildrer flygtningenes fysiske og psykiske vilkår, herunder den lægelige omsorg, og forholdet mellem flygtninge, flygtningehjælpere og befolkning. Bogen indeholder derudover en nøje registrering af samtlige flygtningelejre. Den har fået mange rosende ord med på vejen af anmelderne. Claus Bundgård Christensen skrev således i *Weekendavisen*: »Tyske flygtninge i Nordslesvig er et eksempel på lokalhistorie, når den er allerbedst. Bogen formår med sin detaljerede tilgang og analyse at bringe væsentligt nyt for dagen ikke kun om Sønderjylland under besættelsen og i den umiddelbare efterkrigstid, men også mere generelt om de tyske flygtninges vilkår i Danmark«. Og Thomas Petersen skrev på *historie-online.dk*: »Atter en gedigen monografi om et væsentligt emne fra Historisk Samfund for Sønderjylland«. Bogen er da også taget godt imod af bogkøberne. Den var udgivet med tilskud fra Dansk Kultursamfund af 1910, H.P. Hanssens Mindefond, Kulturministeriet, Lauritz og Augusta Dahls Mindelegat II og Vicepolitimester Per Thaulows og Hustru Eva Agnete Thaulow, født Kihlstrøm's, Fond.

Med fire bogudgivelser på tilsammen 2.138 sider må 2013 være vort mest aktive år på bogfronten til dato. Og så er vore to tidsskrifter ikke engang talt med!

Sønderjyske Årbøger 2013

Sønderjyske Årbøger 2013 var præget af de forestående markeringer af 150-året for krigen i 1864 og 100-året for starten af Første Verdenskrig.

Krigen i 1864 foregik ikke kun ved Dybbøl-Als, men også på vestkysten, hvor de nordfrisiske øer og det vestlige fastland blev inddraget. Herom berettede Claus Pørksen i sin artikel *Kampen om Vesterhavsoerne i 1864*. Et andet

sjældent belyst emne blev undersøgt af Anton Marckmann i artiklen *Den menige danske infanterist i 1864-krigen*.

Fra Første Verdenskrig er der bevaret mange breve, der fortæller både om forfærdelige oplevelser og om de tanker, krigsdeltagerne gjorde sig. Sigurd Kloppenborg Skrumsager fra Københoved sendte over 1000 breve hjem under krigen, som hans nevø, Jens Skrumsager Skau, gengav i uddrag og kommenterede i årbogen.

Mølletvangen bestod i hertugdømmerne fra begyndelsen af 1500-tallet frem til afskaffelsen i midten af 1800-tallet. Thomas Clausen beskrev i artiklen *Kampen om tvangsmølleriets afskaffelse i hertugdømmet Slesvig 1836-1852* tvangsmølleriets og dets virkning for befolkningen.

Livet ude på søen var tæt forbundet med livet derhjemme. Det fik kaptajn Christian Hohlmann at føle, da hans måde at forvalte skibet Java på kom til at koste ham forlovelsen med hans udkårne i 1866. Historien står at læse i en af Jes Peter Boysens brevbøger og giver et indblik i, hvordan en god sejlskibskaptajn burde agere. I artiklen *Om den duelige kaptajn og skibets interesse – et kærlighedsdrama fra Aabenraa-søfartens storhedstid* belyste Mikkel Leth Jespersen således centrale aspekter af 1800-tallets søfartskultur.

Ved Genforeningen 1920 skiftede Christian X position fra at være en politiserende monark til at blive et nationalt samlingsmærke – en status, han bevarede i resten af sin lange regeringstid. Med udgangspunkt i kongens optegnelser viste Knud J.V. Jespersen i artiklen *Christian X og Sønderjylland*, hvilken rolle det sønderjyske spørgsmål spillede for kongens handle måde under Påskekrisen i marts 1920 og ved Genforeningen få måneder senere. Emnet for denne artikel bestemte stedet for præsentationen af årbogen, som fandt sted på Genforenings- og Grænsemuseet i Christiansfeld den 25. november.

Fem års tysk besættelse af Danmark satte sindene i kog, ikke mindst i Sønderjylland, og både hos landsdelens danske flertal og tyske mindretal. I artiklen *To drab og et attentatforsøg* fremdrog Hans Schultz Hansen tre voldelige hændelser med mere eller mindre tragisk udgang for de implicerede fra årene 1945, 1946 og 1948. Hændelserne satte spørgsmålstegn ved politiets og domstolens neutralitet.

Loven fra 1946 om konfiskation af tysk og japansk ejendom ramte generelt tyske statsborgere, firmaer, institutioner og organisationer, men i Sønderjylland også de danske statsborgere, der havde haft forbindelse med Kreditanstalt Vogelgesang og Höfeverwaltungsgesellschaft. I sin artikel om *Konfiskation af tysk ejendom i Sønderjylland efter 2. Verdenskrig* beskrev Kirsten Lylloff nogle af konfiskationslovens virkninger i Sønderjylland og Sydslesvig.

Årbogen blev i 2013 redigeret af Morten Andersen, Hans-Ole Mørk, Anne Marie Overgaard, Mogens Rostgaard Nissen og Hans Schultz Hansen. Redaktionen udarbejdede nye retningslinjer for artikler og årsberetninger, som letter redigeringsarbejdet og desuden reducerer beretningsstoffet.

Sønderjysk Månedsskrift

Sønderjysk Månedsskrift udkom i 2013 otte gange med 48 artikler og 32 anmeldelser fordelt på 332 sider. Tidsmæssigt spændte bladet fra en artikel om den mytiske Farrisskov over bl.a. Statsbankerotten i 1813 og jazzmusik i 1960'erne.

nes Tønder til anlæggelsen af boligkvarteret Høje Kolstrup ved Aabenraa i 1970'erne og 1980'erne. Emnemæssig bød bladet bl.a. på artikler om Tønders pengeinstituthistorie, den sønderjyske bygningskultur og Theodor Storms »Skimmelrytter«. Det farvelagte og udvidede temahefte havde i 2013 de mindre herregårde på Sundeved som emne. Dermed er temarækken om de sønderjyske slotte og herregårde, som startede med Augustenborg Slot i 1996, afsluttet. Månedsskriftet, der jo udgives i samarbejde med Museum Sønderjylland og Kulturfokus, har i 2013 modtaget støtte fra sidstnævnte og fra Kulturministeriet, Alving Fonden, Dansk Kultursamfund af 1910, H.P. Hanssens Mindefond og Traugott Møllers Fond. Redaktionen bestod af Elsemarie Dam-Jensen, Lennart S. Madsen og Kim Furdal. Kirsten Clausen var stedfortræder under Kim Furdals orlov.

Udflugt til Hessen-Kassel

Årets rejsetilbud i dagene 5.-8. september gjaldt endnu en gang et af de gamle tyske lande med tætte bånd til det danske kongehus: Hessen-Kassel, hjemland for tre danske dronninger og en mangeårig kongelig statholder i hertugdømmerne. Udturen blev indledt med rundvisning i statholder Karl af Hessens landsted Louisenlund og dets store park ved Slien, før bussen med de 48 deltagere satte kursen mod storbyen Kassel. Her kan man trods Anden Verdenskrigs voldsomme ødelæggelser endnu opleve både slotte, kirker og bydele fra landgrevernes tid. På andendagen var der udflugt til landgrevernes hovedslot Wilhelmshöhe og dets gigantiske parkanlæg. Lørdagsprogrammet begyndte i Martinskirken, landgrevernes gravkirke i Kassel, og førte til den velbevarede middelalderby Fritzlar og dens imponerende domkirke og videre gennem de naturskønne egne omkring Edersee. Søndag bød på besøg i landgrevernes jagtslot Wilhelmsthal, et af Tysklands fineste rokokoslotte med stort parkanlæg. Efter en fin middagsbuffet i Nörten-Hardenberg gik det ud på den lange køretur hjem. Deltagerne og deres guider, Carsten Porskrog Rasmussen og Lars N. Henningsen, blev alle dage tilsmilet af et eftersommervejr så varmt og pragtfuldt, som det kun sjældent opleves.

Kurser, foredragsrækker, møder

Historisk Samfund har også i 2013 haft et udmærket samarbejde med Idræts-højskolen i Sønderborg og Folkeuniversitetet i Aarhus. Et ugekursus om Sønderjyderne og Den store Krig på Idræthøjskolen samlede 45 deltagere, mens et ugekursus om skurke og helte i Sønderjyllands historie måtte opgives på grund af for ringe tilslutning. Folkeuniversitetet ønskede en gentagelse af foredragsrækken om Sønderjyllands historie, der samlede ca. 60 deltagere.

Søndag den 17. marts arrangerede foreningen en »sønderjysk eftermiddag« på Dalum Landbrugsskole på Fyn. Hensigten var dels at inddrage vore slet ikke så få medlemmer på Fyn i vore aktiviteter, dels at hverve flere medlemmer og sælge bøger. Et bugnende sønderjysk kaffebord bagt af Karen M. Michelsen, Birthe Merete Jessen og Lene Bilde Freisig var det lokkemiddel, som skulle sikre tilhørere til Lars N. Henningsens foredrag om »Hertuglandet Sønderjylland« og Henrik Becker-Christensens om grænsedragningen i 1920 og udviklingen af den slesvigske mindretalsordning. Med 170 tilmeldte lyk-

I november 2013 udgav Historisk Samfund for Sønderjylland Leif Hansen Niensens bog Tyske flygtninge i Nordslesvig 1945-1948 og nåede hermed op på et samlet udgivelsesomfang på 2.138 sider i 2013 (heri medregnet genoptrykket af landbrugshistoriens bind II)! Leif Hansen Nielsen skriver om den periode, hvor Sønderjylland husede 23.000 tyske flygtninge. Det er den første bog, hvor der så indgående fortælles om en hel landsdel og de tyske flygtninge. Bogen fik en flot modtagelse både af anmelderne og bogkøberne. Foto: Historisk Samfund for Sønderjylland.

des det over al forventning, men ellers gjorde vi den erfaring, at det sønderjyske kaffebord er så stærkt et virkemiddel, at det nemt kan skygge for vore andre tilbud på stedet såsom bøger og medlemskab.

Årsmødet i 2013 fandt sted lørdag den 20. april på Sergentskolen i Sønderborg og samlede ca. 60 deltagere. Det var også sidste chance for at holde årsmøde her, idet skolen som bekendt nu er flyttet til Varde. Fhv. lektor Christian Bo Bojesen holdt efter generalforsamlingen foredrag om skibsartilleriskolen i Sønderborg, og seniorsergent Leif Larsen viste rundt.

Kredsenes arbejde

I de senere par år har vi forsøgt at styrke den gensidige inspiration og samarbejdet mellem kredsene. I 2013 manifesterede det sig ved at genoptage en årlig »historisk søndag«. Der blev tilmed arrangeret to af slagsen. Sønderborg kreds lagde ud søndag den 12. maj med en familieudflugtsdag til Gråsten, der omfattede en byvandring og rundvisninger i Slotskirken og Slotshaven. Der var ca. 100 deltagere. Tønder kreds henlagde sin historiske søndag den 22. september til Rømø. Her kunne man besøge Skærbæk Museum og se udstillingen om det gamle Lakolk og pastor Jacobsen, og på Rømø kunne man deltage i to bunkerture og en rundtur i Lakolk. Her blev tilslutningen med blot 16 deltagere urimeligt beskedent. Kredsene drog den konklusion, at markedsføringen skal være præcist timet og om nødvendigt omfatte egentlig annoncering, men at der ellers er basis for at fortsætte den historiske søndag, i hvert fald én gang årligt.

Ellers har kredsenes arbejde i 2013 fulgt de kendte baner. Aabenraa kreds arrangerede årets afstemningsfest på Folkehjem, hvor Hans Schultz Hansen talte om Nordslesvigs integration i Danmark efter 1920. Der blev også holdt generalforsamlinger kombineret med foredrag og/eller udflugter. I Haderslev viste Knud Fink Isaksen rundt i Slesvigske Vognsamling, i Aabenraa talte Kim Furdal om sønderjyske billeder på Museum Sønderjyllands hjemmeside, i

Tønder fortalte Silke Eisenschmidt om vikingerne som optakt til kredsens udflugt til York, og i Sønderborg holdt Henning Mathiesen foredrag om søfarten til Dansk Vestindien. Sidstnævnte foredrag indgik i kredsens temarække om søfarten, der også indeholdt foredrag om søfarten Als-Fyn-Nordtyskland samt skibsfarten fra Flensborg og Egersund. Som sædvanlig holdtes der fællesmøder med de lokalhistoriske foreninger og arkiver i kredsene. Blandt kredsens øvrige arrangementer kan som eksempler på spændvidden nævnes Sydslesvigs ekskursion »Fra Danevirke til Dybbøl«, som var særlig beregnet for historielærerne. Sydslesvig havde også en aftenvandring til den gamle Ejderkanal ved Klvensiek og slagmarken for slaget ved Sehested i 1813. Haderslev kreds tog på sensommertur til Kongernes Jelling, Aabenraa på udflugt til Kalvø og Knivsbjerg og Sønderborg til Sct. Marie kirkegård og skovene på Als. De øvrige aktiviteter vil fremgå af beretningerne på kredsens generalforsamlinger.

PR-tiltag

Ved årets begyndelse havde Historisk Samfund 2.414 medlemmer, ved slutningen 2.350 eller 64 færre. For at modvirke denne tilbagegang og sikre foreningens økonomi gennem et stort bogsalg er et vedholdende PR-arbejde nødvendigt. I 2013 blev der foretaget en opdatering af vores hvervebrochure. Sidst på året tog vort nye PR-udvalgsmedlem Kristian Pallesen fat på forberedelsen til at udsende hyppige elektroniske nyhedsbreve til de af vore medlemmer, som har interesse heri. Ønsket om et øget bogsalg lå bag arbejdet med at indgå kommissionsaftaler med de sønderjyske højskoler og deltagelsen i den sønderjyske bogmesse på museet i Tønder den 2. november, ligesom vi igen sidste år sammensatte bogpakker med gode tilbud og havde bogsalg i forbindelse med vore foredragsmøder. Som tidligere har PR-udvalget kørt rundt til de syd- og sønderjyske boghandlere for at afsætte vore nye bøger. PR-arbejdet har i 2013 på ny haft Finn Bach, Hans-Ole Mørk og Mogens Asmund som hårdtarbejdende hovedkræfter – nu suppleret med Kristian Pallesen.

En afsluttende tak

Vort arbejde havde også i 2013 som forudsætning, at en række fonde ydede tilskud. De er nævnt i forbindelse med de enkelte aktiviteter, men skal her til afslutning alle have en hjertelig tak for deres bidrag. Også tak til Dorthe Madsen på vort sekretariat for en bredtfaavnende indsats. Blandt vore samarbejdspartnere er der navnlig grund til at fremhæve Museum Sønderjylland – ISL, hvis medarbejdere støtter godt op om kontoret. Ikke mindst i 2013 har Jane Nissens og Jørgen Cleemanns assistance været uundværlig, ligesom Hans-Ole Mørk har taget et ekstra nap i det forløbne år. Museum Sønderjylland yder i det hele taget sammen med Landsarkivet vor forening afgørende bistand på en lang række punkter. Idrætshøjskolen i Sønderborg og Folkeuniversitetet i Aarhus er ligeledes prøvede samarbejdspartnere, som på ny viste deres værd i 2013, og det samme gælder den sønderjyske presse, rækkende fra dagbladene og ugeaviserne til *Æ Rummelpot* og *DR Syd* samt landsdelens boghandlere.

Et blik ind i fremtiden

Historisk Samfund søger at følge med i udviklingen, også når det gælder kontakten med medlemmerne. Vi har som en ny medlemsservice introduceret et elektronisk nyhedsbrev. Vi har indtil videre udsendt tre af slagsen, og vi har fået positive reaktioner på nyskabelsen. På nuværende tidspunkt har ca. 20 procent af medlemskredsen tilmeldt sig ordningen, og vi vil styrke markedsføringen for at bevidstgøre flere om aktuelle nyheder og om arrangementer, der bestemt er værd at køre efter. Jeg vil også i dag varsle, at vi i det kommende år vil overveje at gøre det muligt for alle interesserede at få tilsendt vores nyhedsbrev – uanset om de er medlem eller ikke. Vi tror på, at et elektronisk nyhedsbrev kan bidrage til at øge vores medlemstal og styrke opbakningen til foreningen. I det hele taget vil vi i de kommende år have øget fokus på vore digitale tilbud.

Historisk Samfund står godt rustet til at møde fremtiden. Vor økonomi er god, vi har projekter på vej og ideer til flere. Med et seminar den 16. januar har vi taget fat på planlægningen af en sønderjysk søfartshistorie, som vil være vores hovedsatsning i de kommende år. Aktiviteten 2014 vil dog nok så meget blive præget af de mange jubilæer: 200-året for adskillelsen af Danmark og Norge i 1814, 150-året for krigen i 1864 og 100-året for Første Verdenskrigs udbrud i 1914. Det gælder såvel for årbog og månedsskrift som foredragsvirksomheden. Vi glemmer heller ikke vort eget 125-årsjubilæum for årbogen, der vil blive fejret med ekstra artikler og en oversigt over indholdet siden år 2000.

Beretningen blev enstemmigt godkendt af forsamlingen. Dernæst fremlagde foreningens kasserer, Mogens Asmund, regnskabet. Dette fremviste et underskud på 54.490 kr., der dækkes af foreningens frie reserver. Kassererens beretning blev ligeledes enstemmigt godkendt. Kontingentet for 2015 fastsattes til uændret 295 kr. for enhedsmedlemskab med *Sønderjyske Årbøger* og *Sønderjysk Månedsskrift*, 195 kr. for medlemskab med årbogen alene og 245 kr. for abonnement på månedsskriftet. Der var ikke indkommet forslag til årsmødet. På valg til styrelsen var Mogens Asmund, Finn Bach, Elsemarie Dam-Jensen, Lars N. Henningsen, Henning Mathiesen og Hans Schultz Hansen. Henning Mathiesen ønskede ikke genvalg. De øvrige genvalgte. I stedet for Henning Mathiesen indvalgte områdedirektør Arne Fredsted Jørgensen, Tønder. Til lige nyvalgte tidl. kommunikationschef Kristian Pallesen, Broager. Formanden takkede Henning Mathiesen for hans mangeårige virke for foreningen samt Ellen Jensen, Anders Schultz Andersen og Jørgen Kühl for mange års arbejde i kredsene. På valg som revisorer var Jørn Andersen og Olaf Krag, der begge genvalgte. Kirsten la Cour og Iver Ottosen fortalte træk af Borgerforeningens historie. Efter kaffebordet lyttede forsamlingen med stor interesse til museumsinspektør Inge Adriansens foredrag »Myter om krigen 1864 i billedkunsten – fra Niels Simonsen til Roald Als«.

Hans Schultz Hansen

Aabenraa kreds

Det var Aabenraa kreds, der i 2013 stod som hovedarrangør af årets afstemningsfest på Folkehjem, hvor Historisk Samfunds formand, Hans Schultz

Hansen, for en fyldt sal talte om Nordslesvigs integration i Danmark efter 1920.

I slutningen af maj måned havde kredsens arrangeret en aftenur til Kalvø og Knivsbjerg. Der var desværre ikke den store tilslutning til arrangementet.

To fra kredsens bestyrelse deltog ved mindesammenkomsten den 18. august for de engelske flyvere, der i 1943 blev skudt ned på Løjt land.

Kredsformanden stod for arrangementet i forbindelse med de kulturhistoriske aftenvandringene til de store gårde Skovbølgård og Ballegård. Der var mange deltagere.

Det årlige møde med de lokalhistoriske foreninger fra det gamle Aabenraa Amt blev afholdt sidst i november på Damms Gård i Felsted og var godt besøgt.

Erling L. Madsen

Haderslev kreds

Haderslev kreds startede traditionen tro med fællesmøde med de lokalhistoriske arkiver i januar måned. Fællesmødet blev afholdt på det nye store arkiv i Haderslev, som fortsat rummer det tidligere Historiske Arkiv i Haderslev, men som også indeholder Det Sønderjyske Arkivsamarbejde med arkivalier fra Aabenraa, Haderslev, Sønderborg, Tønder og Vejen Kommuner.

Årets generalforsamling blev afholdt i forbindelse med et arrangement på Slesvigske Vognsamling, hvor den nu afgangsleder Knud Isaksen fremviste og fortalte om samlingen og det store arbejde, der er foretaget siden starten af samlingen. Hovedvægten i gennemgangen blev lagt på fortidens håndværkstraditioner omkring vognfremstilling og vognenes anvendelse.

I august måned var der sommerudflugt til Kongernes Jelling – hvor vi oplevede en formidabel formidling af alt det nye, der er sket der. Vejret var det bedst tænkelige, og turen blev afsluttet i Vejleådal.

Karl Erik Olesen

Sønderborg kreds

På generalforsamlingen i Gråsten den 8. april trådte Vagn Hesselager ud af bestyrelsen og nyvalgt blev Sonny B. Andersen. Henning Mathiesen holdt foredrag om Vestindien, det sidste af fire foredrag om skibsfart i Gråsten. 80 fremmødte.

På det efterfølgende bestyrelsesmøde konstituerede bestyrelsen sig med Margrethe Iversen som sekretær, Henning Mathiesen som kasserer og undertegnede som formand.

Den 12. maj arrangerede kredsens Historisk søndag i Gråsten med rundvisning i kirken, byen og parken. Arrangementet var familiebaseret, og der kom et pænt antal – ca. 80.

Den 21. august viste kirkegårdsleder Palle Prip Hansen rundt på Skt. Marie Kirkegård i Sønderborg og fortalte om begravelser før som nu samt fremviste de mest betydningsfulde mindesmærker, der stadig kan opleves. Vejret var fint, så o. 100 havde fundet vej.

Den 11. september indledte vi vores projekt om skove omkring Sønderborg

med en rundtur fra Egetofte i Sønderskoven med skovfoged Alf Odsbjerg Pedersen.

Også skovene på Als har deres historie. I Ulkebøl forsamlingshus holdt Christian Bo Bojesen den 1. oktober foredrag om skoven som natur og Henning Steen Jensen om, hvordan skoven indgår i det poetiske og kunstneriske landskab.

Årsmødet med de lokalhistoriske foreninger fandt sted den 5. november i Menighedshuset i Sønderborg.

Christian Bo Bojesen

Tønder kreds

Generalforsamlingen fandt sted den 17. april og blev, som den plejer, holdt i kulturhuset i Tønder med ca. 20 deltagere. Jens Laustrup blev indvalgt i bestyrelsen som afløser for Birte Tygesen, der desværre var afgået ved døden. Vores foredragsholder, Silke Eisenschmidt fra Haderslev Museum, måtte desværre sende afbud, men det lykkedes os at få René Rasmussen til at komme og fortælle om Dannevirke og Danevirkemuseet.

Den 1. juni startede vores 5-dages tur til York i England. Vi var 51 personer, som blev kørt til Esbjerg, hvor vi skulle med *Dana Sirena* til Harwich.

I Harwich ventede en bus, som kørte os de 330 km til York, hvor vi boede på Hilton York helt i centrum inden for den gamle bymur. Næste formiddag besøgte vi Jorvik-centeret og så, hvordan vikingerne levede for 1.000 år siden. Om eftermiddagen besøgte vi nordeuropas største katedral, »Minster«. På turen tilbage til Harwich kørte vi gennem det gamle Danelagen.

Den 10. september holdt vi det årlige møde med de lokalhistoriske foreninger, denne gang i Løgumkloster. Vi var godt 30 deltagere og skulle egentlig have været udendørs, men det satte regnen en stopper for, så vi besøgte Løgumkloster kirke, hvor Frede Gotthardsen fortalte om kirken.

Historisk søndag den 22. september, der foregik på Skærbæk Museum og Lakolk, blev desværre ingen succes; knap 20 personer deltog.

Finn Clemmensen

Sydslesvig kreds

Den 26. marts afholdt vi generalforsamling på Flensborghus, hvor general-konsul, dr.phil. Henrik Becker-Christensen holdt foredrag om »Mindretal og skolepolitik«.

Den 20. juni kunne medlemmer og andre interesserede høre foredraget »Den Slesvigske Samling – en historisk bestands overlevelse, trods alt...«, hvor den daglige leder, cand.mag. Jan P. Jessen, tog os med på en rejse gennem samlingens 120-årige historie.

Den 22. august var der særdeles god tilslutning til aftenvandring ved Ejderkanalen og besøg ved mindesmærket for slaget ved Sehested i december 1813 under ledelse af Lars N. Henningsen.

Den 31. oktober var kredsens medarrangør af et videreuddannelsesseminar for historieundervisere under overskriften »1864 og de unge« i samarbejde med Dansk Skoleforening for Sydslesvig/CfU og IQSH.

Vi startede ved Dannevirke, hvor arkiv- og forskningschef, ph.d. Mogens

Rostgaard Nissen, Flensborg, holdt foredrag om den politiske og militære situation i 1864 set fra dansk side. I bussen nordpå berettede rektor, ph.d. Jørgen Kühl om tilbagetrækningen fra Dannevirke den 6. februar 1864. Ved mindesmærkerne i Sankelmark mødtes vi med historiker og arkivar Frank Lubowitz, der berettede om situationen ved Sankelmark i februar 1864, om flensborgske borgeres hjælp til sårede og om traditionen, der gennem årene har udviklet sig til en fælles dansk-tysk march til mindesteder for alle faldne på stedet. På Historiecenter Dybbøl Bank fik deltagerne en rundvisning med eksempler på, hvad der pædagogisk er muligt på stedet. Arrangementet, der havde deltagelse af mellem 40 og 50 historielærere, sluttede med en film om Slaget ved Dybbøl den 18. april 1864.

Den 20. november indbød vi til foredrag i »Det Danske Hus« i Sporskifte. Foredragsholder var formanden for Historisk Samfund Sønderjylland, forskningsleder, dr.phil. Hans Schultz Hansen, og emnet var »Slesvig-Holstens historie i 1800-tallet – set fra dansk side«.

Kirsten la Cour